

Nr 1915

av herr Wiklund i Stockholm m. fl.
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 132 med förslag till lag om
ändring i rättshjälpslagen m. m.

Det regeringsförslag som nu framlagts utgör enligt vår mening en i stort sett tillfredsställande reglering av en ytterst angelägen och viktig samhällsuppgift i rättsskyddets intresse. Folkpartiet har länge verkat för att en rättshjälpsreform genomförs. I samband med den rättshjälpsreform som beslutades under värriksdagen i år framhölls från vårt håll att det är nödvändigt att den reform som då genomfördes så snart som möjligt kompletteras med de förslag rörande offentligt biträde som föranleds av betänkande från utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden (SOU 1971:76). Vi menar att en sådan samordning är nödvändig för att reformen skall få full effekt också i fråga om förvaltningsärenden.

Propositionen motsvarar således i huvudsak krav som framförts från vårt håll. Vi vill emellertid föreslå en ändring samt framhålla att bestämmelserna kan komma att behöva justeras framdeles. Tillämpningen får enligt vår mening utvisa huruvida sådana justeringar blir erforderliga.

Utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden hade föreslagit att den myndighet som beslutar i mål eller ärende där fråga om offentligt biträde uppkommit skall besluta också i biträdesfrågan. Flertalet remissinstanser har tillstyrkt utredningens förslag. I ett par remissyttranden har dock föreslagits att frågan om förordnande av offentligt biträde skall prövas av rättshjälpsnämnden. Föredragande statsrådet framhåller att skäl kan anföras för båda dessa lösningar men stannar för den lösningen att offentligt biträde skall förordnas av rättshjälpsnämnd.

Motsvarande fråga diskuterades också i samband med rättshjälpsreformen när det gäller förordnande av offentlig försvarare vid domstol. Justiteutskottet framhöll då bl. a. (JuU 1972:12) att stor skyndsamhet ofta är påkallad i mål där offentlig försvarare förordnas och att onödig omgång i sådana mål självfallet bör undvikas. Praktiska skäl talar för att samma myndighet som handlägger målet skall utse offentlig försvarare, särskilt som beslut i de angivna hänseendena ofta torde komma att aktualiseras samtidigt. På i huvudsak anförda skäl förelåg enligt utskottets mening inte tillräcklig anledning att göra någon ändring i den ordning som nu gäller vid förordnande av offentlig försvarare.

Vi ansluter oss på de i propositionen anförda skälen till uppfattningen att offentligt biträde i allmänhet skall förordnas av rättshjälpsnämnd. Vi förutsätter därvid att reglerna tillämpas liberalt, så att offentligt biträde förordnas så snart behov därav kan anses föreligga. Att kostnaderna härigenom kan bli något högre än vad föredragande departementschefen förutsatt måste godtagas.

I fall där den ärendet rör är berövad friheten är det emellertid angeläget att undvika onödig omgång och tidsutdräkt. I dessa fall bör därför den myndighet som beslutar i det bakomliggande ärendet få förordna offentligt biträde. Av rättssäkerhetsskäl bör den omhändertagne ha en ovillkorlig rätt att erhålla offentligt biträde. Att tillfälliga omhändertaganden på social- och kriminalvårdsområdet är förhållandevis korta utgör enligt vår mening inte tillräckligt skäl häremot.

Utredningen hade föreslagit att vissa bestämmelser om offentligt biträde tas in i de särskilda lagarna angående tvångsåtgärder, medan vissa gemensamma bestämmelser om offentligt biträde tas upp i en särskild lag om offentligt biträde. Under remissbehandlingen har utredningens förslag godtagits av flertalet remissinstanser. Från flera håll har dock den av utredningen föreslagna metoden kritiserats. En uppdelning av reglerna om offentligt biträde på de särskilda lagarna och dessutom en särskild lag om offentligt biträde medför enligt departementschefens mening en alltför splittrad bild av denna form av rättshjälp. Därför förordas i propositionen att bestämmelserna om offentligt biträde tas upp som ett särskilt avsnitt i rättshjälpslagen. Vid granskningen av föreliggande förslag i lagrådet har bl. a. framhållits att för de många icke-yrkesjurister som har att tillämpa de olika tvångslagarna eller är berörda av dessa försvåras möjligheterna att komma till klarhet om när offentligt biträde kan erhållas genom att bestämmelser härom inte finns i var och en av dessa speciallagar, där förfarandet i övrigt på olika studier regleras.

Vi delar uppfattningen att den föreslagna författningsmässiga regleringen av institutet offentligt biträde har nackdelar ur informativ synvinkel. Om den i propositionen föreslagna författningsregleringen genomförs är det enligt vår mening särskilt angeläget att informationsbehovet uppmärksammas i annan ordning. Vi betraktar rättshjälpsreformen som en viktig och betydelsefull reform. Det är ett oavvisligt krav i en rättsstat att varje medborgare skall ha möjlighet att fullt ut hävda sina intressen och sina anspråk i rättsliga angelägenheter. Det är därför utomordentligt betydelsefullt att, sedan lagstiftningen om rättshjälp antagits av riksdagen, informationen om dess innehåll och om de möjligheter som därigenom står allmänheten till buds blir fullödiga och omfattande och att den utformas i så lättillgänglig form som möjligt.

På vederbörande utskott torde få ankomma att utarbeta den författningstext som kan påkallas av vad vi ovan anförde.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

- I. att riksdagen för sin del beslutar sådan ändring i den föreslagna lagstiftningen att
 - a. offentligt biträde förordnas av den myndighet som handlägger ifrågavarande ärende, om parten är herövad friheten,
 - b. att parten i det nyssnämnda fallet får ovillkorlig rätt att på begäran erhålla offentligt biträde,

II. att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 1 december 1972

DANIEL WIKLUND (fp)
i Stockholm

MARTIN HENMARK (fp)

GUDMUND ERNULF (fp)

ERIC ENLUND (fp)

